

STUDENTS

IZNĀK 2 REIZES
MĒNESĪ

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSĀ
20 SANT.

K. Branta un K. Upeslejas nodibināts 1922. gadā.

Redakcija un kantoris
Rīgā, Valdemāra, ielā № 69 dzīv. 8. Tālr. 9-4-6-6-6. Runas stundas: svētdienās no 11-12, pirmdienās no 18-19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste № 70. Pasta tek. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 3.—
Sludinājumu maksa: priekšpusē 90 sant, tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., pa-
petitīndiņu + 5% sludināj. nodoklis.

№ 183.

Ceturtdien, 3. decembrī 1931.

X. ak. g.

Vaid. Reiznieks

Sīkstulis un uzdzīvotājs.

Cilvēks dzimst un aug kā viduvējs pasaules cēlums, bet viņa ir nerimstoša dziņa pacelties pār vidējību. Bet lai paceltos pār vidējību, vajaga ideālu. Ideāls ir vedējs tiem, kas grib tikt vaļā no savas vidējības vai zemākā stāvokļa. Jau no agras bērnības cilvēks tāli ieiet šo ideālu pasaulē.

Bet ar laiku izrādās, ka ideālu ir ļoti daudz, un, kā liecina dzīves nelaimes, starp tiem ir ne mazums aplamu, pavedošu ideālu. Tamdēļ jau bērniem vajaga dot tikai attiecīgus ideālus un viņus pasargāt no aplamiem, bet jauniešiem pašiem vajaga ļoti kritiski nostāties pret viņiem, lai vēlāk nebūtu rūgti jānožēlo kāda sava aplama aizrašanās. Lai nu tiktu galā ar aplamiem ideāliem un lai pareizos ideālos orientētos, vajadzīga ideālu pareizības un aplamības iezīme.

Šī iezīme ir neatkarība jeb autonomija. Tas ideāls ir pilnīgi pareizs, kas cilvēku padara autonomāku, nekā līdz tam, protams, autonomu no visa jauna un sliktā. Ja ideāls ved uz atbrīvošanos no sociālās verdzības, mantiskas atkarības, kaislību un zemību valgiem, garīgas tumsības, noziedzības un ļaundarības darbiem un tieksmēm, tad tas nenoliedzami ir labs ideāls. Zināms, te var iemaisīties iekšā autonomijas prasības arī ļaundarīšanai, bet šim gadījumam autonomija jāsaprot tikai priekš laba. Ļaunam un ļaundarīšanai nekad un nekādos apstākļos nav piešķirama autonomija. Tāpēc nekad cilvēks nevar piešķirt sev gribas brīvību darīt netikumus, noziedzības un neģēlības. Ar brīvību un autonomiju saistās tikai laba sfaira, kamēr ļauna sfaira jāsaista ar nebrīvību. Ļauns, protams, arī cenšas pēc brīvības, bet tānī ziņā viņam uzliekamas arvienu stingrākas važas. Un uzliekamas važas ne tikai jaunu darošiem dabas spēkiem un cilvēkiem, bet jo sevišķi sava paša sliktām un ļaunām tieksmēm. Ļaunā alga un sods ir verdzība. Kā noziedznieku galīgais sods ir ieslodzīšana, tā vienādi vai otrādi iesloga visus tos, kas iet pakaļ aplamiem ideāliem. Turpretī tie, kas iet pakaļ labiem un pareiziem ideāliem, neviens paši sasniedz arvienu lielāku neatkarību, bet arī pasaule viņiem dod lielāku un pilnīgāku brīvību. Cilvēks, kas ir sasniedzis visaugstākos iespējamus ideālus, galā labprātīgi tiek atzīts par citu cilvēku vedēju. V e š a n a vairs nav vienkārša autonomija, bet zināmā mērā dubulta. Cilvēks ne tikai pats ir brīvs, bet pa saviem brīvības ceļiem var vest un ved arī citus cilvēkus. Tādi lieli vedēji ir profēti, kas ir nodibinājuši reliģijas ar reliģiskiem ideāliem. Līdz šai dienai jūdus ved Mozus, kristiešus — Jezus, muhāmedāņus — Muhāmeds u. t. t. Protams, ir daudz arī zemāku vedēju. Tā katrs rakstnieks, kas ir uzstādījis kādu dzīves ideālu, ar to pat ir ieguvis sev vešanas autonomiju.

Tā tad pareizais un aplamas ideālas ceļš ir skaidrs. Pareizā ideālība cilvēkiem dod arvienu lielāku autonomiju labā sfairā un galā sasniedz vešanas pilnību un tiesību, tampretī aplamā ideālība cilvēku arvienu vairāk ierobežo brīvībā, bet galā izbeidzas ar fizisku ieslodzīšanu vai pat fizisku iznīcināšanu. Tā autonomijas iezīme priekš ideālības ir pilnīgi apmierinoša. Kā nu tagad ķerties pie lietas un tikt kā pie ideāliem, tā viņu kodola — autonomijas?

Pats par sevi saprotams, ka autonomijas pamata noteikums ir varenība. Cilvēks nemītīgi atrodas tādā vidē, kas viņu spaida, mudina, aicina, vispār cenšas iespaidot un ietekmēt, lai viņš darītu ne to, ko viņš pats grib, bet ko grib šī vide. Pie tam parastā vide ir galvenokārt ļauna. Kā klimatiskā vide cilvēkam uzlaiž slimības, tā oiko-

Neaizmirstiet latvju sievieti — māti —



— šai augošā bezdarba posta laikā. Viņa vientgā ir latvju strādnieku ģimenes turētāja un balstītāja, kurai vistuvāk stāv bērnu laime, prieks un arī asaras. Nāciet viņai palīgā: gan piedaloties ziedojumu vākšanā, gan atsakoties no izpriecām un sarkojumiem. Studentu organizācijas var šeit daudz darīt.

Tagad nepietiek ar taupības lozungiem, ar ko visi tik ļoti lepmi. Lai taupa, kam tas pienākums un uzdevums — mūsu valsts un pašvaldību vadošās

nomiskā vide cenšas viņu aplaupīt vai izmantot u. t. l. Lai nu pretotos šai vides tendencei, tad nav cita līdzekļa, kā cilvēka varenība. Lai cilvēks nesaukustētos, viņam vajaga silti ģērbties, lai viņu nenoveiktu ļauni cilvēki, viņam pašam vajag būt stipram, lai viņu nemānītu, viņam vajaga būt gudram u. t. t. Bet tas viss nav nekas cits, kā varenība savos dažādos veidos un pakāpēs.

Tomēr, ieejot jautājuma kodolā, varenības veidus vajaga sistematizēt. Kā mazs bērns nespēj pareizi izlietāt šauteni, tā vispār neattiecīga varenība var izrādīties par nesekmīgu. Tāpēc vajadzīga varenības veidu sistēma. Pati dzīve jau arī ir viņu izstrādājusi, tā kā vajaga tikai viņu ievērot, atzīt un tālāk atzinīgi pielietāt.

Protams, ka vispirmā kārtā izveidojama cilvēka personīgā varenība. Tai ir trīs labi pazīstami pamata veidi: fiziskais spēks, gudrība un ētiskais gribas spēks. Tomēr arī dzīvē notiek lielas maldīšanās un pat vienpusības. Tā skolas vēl vienmēr, bet agrāk jo sevišķi, visu vērību piegriež gudrībai, un arī te vienpusīgi, saprotot gudrību kā zināšanas, bet neņemot vērā, ka gudrības kodols ir nodomu veidošanas spēja. Tagad skolas jau piegriež zināmu vērību fiziskai varenībai, bet vēl vienmēr nav nostādīts istā augstumā ētiskais gribas spēks. Var pat tā teikt, ka agrākās skolas, pie mums apmēram Cīmes audzēkņu laikmetā, ētiskā gribas spēka krāšana bija nostādītas pamatīgāk, nekā tagadējās. Tāpēc jauniešiem te pašiem meklējami šīs varenības avoti. Skolas, nevarēdamas vienoties par ētikas un reliģijas principiem, viņus ir novedušas uz to zināšanu, nevis pildīšanu.

personas. Mēs studenti no saviem aprobežotiem līdzekļiem nekā nevaram ietaupīt. Bet katrs no mums ar latu vai divlatu artavu var sagādāt lielu prieku un laimi tām ģimenēm, kurām tuvās Ziemas svētku dienas sola postu un trūkumu.

Visas sab. organizācijas bez partiju izšķirības vienojušās lielajā palīdzības darbā. Vienosimies arī mēs studenti. Vismaz savās organizācijās un Studentu Padomē.

Pagaidām te vajadzīga pašpalīdzība. Kā jaunekļi aizvien ir paši izpalīdzējušies, kad skola viņiem nav gājusi pretī, tā tas vajadzīgs arī tagad.

Tālāk, aiz personīgas varenības nāk cilvēka mantiskā varenība, un aiz viņas dažāda veida sociālā varenība, kā ģimenes, draudzes, valsts, nācijas, cilvēces. Tomēr šie tālākie varenības veidi mūs patlaban neinteresē. Viņi ir jau vecāku cilvēku ideāli. Tā, piem. par valstisko varenību jārunājas politiska vecuma cilvēkiem. Tikai tas gan paturams prātā, ka jauniešiem nevajaga sev atļaut priekšlaicīgi nodoties šiem tālākiem ideāliem. Viņiem ir pietiekoši darba pie savas personīgas varenības izveidošanas, un pārskriet uz šo tālāko ir aplamība. Tamdēļ, starp citu, skolnieku un pat studentu nodošanās politikai ir priekšlaicīga. Tikai tas, kas ir jau ticis pie iespējamām augstākām sasniegumiem personīgas varenības ziņā, var ķerties pie oikonomiskās un sociālās varenības krāšanas.

Ja nu atgrieztos pie personīgas varenības, tad viņa savā sasniegšanā saucama par sīkstumu. Lieta tā, ka cilvēks līdzīgs cauram traukam — ko tas dabūjis iekšā, tas tūdaļ grib „iztect.“ Kā ēdiens jau iziet caur cilvēku, un cilvēkam periodiski jāēd, lai nenomērdētu savu miesu, tā tas ir vispār. Ipaši manta neturas jauniešu rokās. Jaunieši ir dabīgi izšķērdētāji. Bet tad sevišķi viņos neturas ētiskie spēki, kurus jaunībā var saukt par entūziasmu. Proti, jaunieši katrā niekā ieliek tik daudz entūziasma, ka īsā laikā viņu iztērē. Tiesa, atkal viņš atjaunojas, tomēr arī nekrājas, bet ar laiku pat izdzīst, un tagad mēs redzam pietiekoši daudz jauniešu, kam vairs

Pārliecinoši garšīg. pusdienas

Dzirnavu ielā № 63.

Viens apmeklējums Jūs pārliecinās
Stud. 5% ietauk.

nav entūziasma, bet kas jau ir skeptiski gudri. Lūk, tāpēc ir tāda vajadzība pēc zināma morāliska sīkstuma, kas izteiktos visās jaunības darbībās, un to vienmēr pavadītu. Sīkstumam vajaga novest pie tā, ka cilvēks, bet sevišķi jauneklis, varenību krātu, ne tērētu. Sīksts būs tas jauneklis, kas gadu no gada paliks stiprāks, kas arvienu pilnīgāk izveidos savu gudrību un sevišķi sīksts būs tas, kas paliks arvienu atturīgāks morāliskas kārdināšanas gadījumos, un savus morāliskos spēkus un savu entūziasmu neizšķiedīs aplam un sīkiem nodomiem.

Un lūk, te sīkstumam ir nostājies pretī ipatnējs izšķērdības ideāls, kas, protams, ir pilnīgi aplams. Tas izpaužas kā uzdzīvotāja ideāls. Praktiski tas izpaužas kā donžuans, augstāko aprindu persona, dendi. Te rakstniekiem jātaisa tas pārmetums, ka arī viņi bieži vien ideālīzē šo nevēlamo tipu. Krieviem ir iepatīcies savs diezgan primitīvais uzdzīvotājs, kas parasti uzstājas kā dzērājs, kam reiz no reizes viss apnīk un apriebjas, un kas tad nodzer savu beidzamo mantu. Vakareiropas literatūrā dominē smalkāks uzdzīvotājs, tas ir aristokrāts un dendi, izdzīves kāra dāma vai pat izlaidīga jaunava. Pie mums viņš ir mazāk kultivēts, tikai daži trešās šķiras rakstnieki ir uzstādījuši par ideālu galīgi izlaidīgas dāmas un jaunavas. Bet tā kā pie mums dominē sveša literatūra, tad ar saviem uzdzīvotājiem viņa stipri kārdina un pie reizes arī samaitā mūsu jaunatni. Un tā kā ne vecāki, ne skolas, ne sabiedrība sevišķas vērības negriež uz šiem tipiem, tad jauniešiem pašiem atkal jāpasargās no viņiem. Ari šini ziņā jābūt sīkstiem.

Zināmā mērā jaunieši vienmēr ir gājuši pa sīkstuma ceļu un arī patlaban iet pa viņu. Tagad viņi sevišķi nododas sportam, kas ir fiziskas varenības krāšana. Gadu 50 atpakaļ uzsvars tika likts uz sīkstību gudrības laukā. Bet uz priekšu vajaga pievērsties morāliskam sīkstumam. Tas tāpēc, ka tagad mēs esam sasnieguši politisku neatkarību un autonomiju, aiz kuņas vajaga nākt kultūrai autonomijai. Pēdējās mums vēl pavissam nav. Mākla pie mums dominē sveša, sevišķi mūzika, savas reliģijas un pat pat savas kristīgās ticības noveidojuma mums nav, nav arī filozofijas un vispar ir maz kas kultūrai savs. Mēs esam kultūrai kalpi un imitatori. Jaunai paaudzei tas jāņem vērā un jāgatavo savi personīgi spēki kultūras patstāvīgai darbībai. Tam nolūkam no vislielākā svara ir morāliskais gribas spēks, morāliskais sīkstums. Viņam jānoiet līdz askēzei un vestalībai jeb vaidelotībai. Pie mums askēzei un vaidelotībai sevišķi jāvērsas pret nupat minētiem uzdzīvotāja ideāliem. Kā zināms, viņi ir ārkārtīgi pārjēmuši lielu daļu no mūsu vidus gadu paaudzes. Kamēr vecākā paaudze ir sīksti sakrājuši mantu, savākusi senču gara mantas, nodibinājuši mākslas pamatus, tikmēr vidus paaudze iet pa izšķērdības ceļu. Kaut cik turīgāki vīri labprāt dzīvo pa restorāniem un klubiem, sievas nododas greznībai un pat flirtam un tad sevišķi epidimijas veidā šo mūsu vidus paaudzi ir pārjēmis slinkums, bezrūpība un nolaidība. Ierēdņi, strādnieki un pat saimnieki negrib strādāt vairāk par to, cik tieši vajadzīgs uzturam. Nav nekādas piespiešanās. Zemgalē es redzēju saimnieku, kas savas

